

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 59.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Изази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца поједан пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

НА ПАРАСТОСУ — У НОВОМ САДУ

ПОМЕН

Д-РУ ЈОВАНУ СУБОТИЋУ

У НЕДЕЉУ СВИХ СВЕТИХ 1886.

У СРПСКОЈ ПРАВОСЛАВНОЈ САБОРНОЈ ЦРКВИ СВЕТО-БУРЂЕВСКОЈ.

Вјчна память — вечан му спомен . . .
Аминь — јест, тако је!

То је последња молитва у цркви, то је последња жеља у народу, у пратњи: кад црква опоје мртваца и пратња допрати покојника до вечне му куће, до хладног гроба. . .

то последњи поздрав, то последњи уздах и о сваком помену мртвих.

Вјчна память — вечан му спомен, драгом покојнику; с том молитвом, с тим вапајем растају се живи с мртвима.

И благо оном, благо сваком покојнику — ком буде спомен дуготрајан сред својте и другова му и пријатеља након њега; и по трипут благо, ком остане вековечан у народу свом, вечан и славан у свету!

Па благо сваком човеку, који то за живота заслужи и добри и ваљани дели, трудом и радом — себи на част, народу на корист и славу потоњу;

јер, кад дође страшни час самртни, страшна јава, где престаје свака моћ и сила људска; где у земљу мора, што је земљано, да се раствори, да истаје, прегрши пепела да се оземљи и трага му нестане — кад наступи, велим страшни час умрли: човек самртник утешен, ублажен растаје се с душом, вешитом честицом божанском; спокојан и на миру заклапа уморне очи своје за навек —

јер остају по самрти у аманет живима, у аманет народу добра дела његова, лепе заслуге његове, за сведочанство пред богом и пред људма — за спомен вековечан!

И молитва освештава у цркви помен такав, и жива црква, народ, слави и велича помен такав с колена на колена,

те што дуже и трајније, тим тај спомен расте и расте, док се не огоростаи у народу, а с народа и овековечи у свету!

Молитва и помен сабраше ево и нас овде тужног часа овог. Слуге олтара божјег прекадише кољиво, знамен смрти и васкрса; припалише воштанице, знамен вечне светлости рајске: помолише се с нама заједно за покој души великог нам покојника — за по столећа избраника на сваком добром делу народном и неморног радника и бранича народног; па на уранку српске нам књиге и просвете народне за пуних педесет лета вредног књижевника и песника. . .

за покој души славног Јована Суботића.

Драгим поменом овим заноси нас памет, за летамо мислима, и ведрим и суморним, у далеке дневи прошлости нам народне у ових крајевих, у овој нам земљи ново-обећаној;

светлим поменом славног нам покојника дра Јована Суботића — излазе нам пред очи душевне сва редом славна дела његова полустолетна; падају нам на памет у исти мах и толики и толики велики покојници, с којима на мучан рад спреже млађани тада, драги нам песник Дабраца и Светог краља Дечанског — вољни трудбеник, велики поборник опстанка нам народног: вештим пером на књизи, живом речју златоустом на бранику, славни др. Јован Суботић.

Па да вам заређам, драги пријатељи и поштовачи бесамртне сени великога покојника, и изређам сва та редом дела његова славна — ваљало би тужног часа овог и помена светлог да вам прочитам читаву књигу живота и рада славног покојника, дра Јована Суботића.

Али, ни најживље речи у књизи тој бесамртној — не би могле досегнути до оне величине, која велича небројна дела му, све по избор боља од бољих, до оног сјаја, који обасјава та дела његова, на част славном покојнику, на

корист и подстак потиштеном ал не поништеном народу српском. . .

Него то би било часка овог и без потребе.

Сведоци сте живи одабраних дела и труде му големе: за опстан и напредак славне ове српске општине новосадске; за опстан и напредак аманета нам прадедовског, цркве свете и школе народне, па изреком угледне и пажене просветоноше, српске нам велике гимназије новосадске;

за опстан и напредак књиге нам српске и просвете па изреком бриговође јој Матице Српске; за опстан и напредак славља великих мртвих и узор-дела народних, приказа и наука честитости и врлине а уклона и жаса од злих мана и нечастивих дела, српског нам народног позоришта;

за опстан и напредак кукавног нам народа у земљама овим — за славу и напредак васколиког, на све стране народа српског!

Сведоци сте живи, са мном заједно, тих наговештених безброј-дела му за живота сред нас; а која тима предодише за младости му, казује рам књига векованка.

Ил збором и договором, ил књигом и разбором, а на добро народу свом — свуд бијаде први на раду, ил с првима, свега века свог, од младости до часа у мрлог;

радио је вољно и неуморно па обазриво — свуд и свагда пазећи на свршетак и последак делу започетом;

одушевљавао је сложне на раду, стишавао и зближавао размирене и стрампутице за неслогом потегле;

прегорео је све пробити и користити себи и својима — до којих доћи могаде големим знањем и не обичном умешношћу својом, док бијаде на висоти службе своје по звању. . .

у сиромаштву рођен — у сиромаштву и очи своје склопи. . .

те знам, да ћу вам из срца и душе часка овог од помена погодити знамен признања и захвале на све то искреним узгласом:

слава ти, славни трудбениче, избраниче и браничу народни, напредниче српске књиге и просвете — слава ти и хвала на свем, славни Јоване Суботићу!

* * *

Кажу књиге, и старе и нове, с нараштаја нараштају: како је човек самртник тек часа умрлог сретан; живот му се шине у сретне људе истом на самрти.

Сретан био је дакле драги нам покојник уга века свог — јер, мимо оних речи библијских: у своје дође и своји га примише;

љубио га народ и пазио за живота му, јер је и он народ свој љубио и радио за њ свега века свог, од младости до самрти;

и пази народ и пазиће, и велича и величаће помен му, док год буде народа и књиге нам народне — докле год врлина и честитост узуме ценити и поштовати славна дела славних људи својих. . .

а то је до века!

Куд ће лепше среће и задовољства души малне седамдесетгодишњег старца, него-ли кад га пријатељи свог народа и брижници за опстан народни једнодушно одликују чашћу и вером у њ пред народом, свету на видуку!

Те части, тог големог одликовања удостојаван је славни покојник, узданица народна, сваком згодом и приликом — старевова сваком збору и састанку;

те части и одликовања народног достоји се славни Јован Суботић и пред смрт своју лане на народном оно збору видовданском у Сомбору.

То је било светло навечерје славном покојнику у очи поласка с овог света на онај, бесконачни, вечити!

Још данак један и други гледаху га по том пријатељи и сатрудбеници, избраници народни — гледаше га народ сав и слушаше на све стране: како старачки ал мушки стоји на бранику за опстан и напредак самосталности цркве нам и школе народне; за част имена српског и одбране народне на сабору српском и на сабору хрватском. . .

ал су дани људски избројани, па век људма смртним одмерен вечном силом непојамном: седамдесет, осамдесет лета — поје псалмопевац — иза те међе мах отима слабост и болест па самрти пута прави!

Ко се роди, и умрети мора; размак од колевке до гроба, ком краћи ком дужи — то је век људски, живот на земљи.

И најдужи размак тај, век и живот — ништа је спрема вечности: гласак звука у ваздуху васеленом, сићан талас на мору широком. . .

па ипак, благо човеку самртном, ко тај размак, ма и најкраћи — сав живот свој проведе у труду и раду око добра и напретка народа свог, у мучним и тепским дневима народним. . .

благо тому и слава му!

Кад сућен час дође да земља прими земљано — дух залета у висине небеске, у светле краје, света вера каже: где нема болести ни жалости ни уздисаја. . . ни раздора и неслоге људске —

него је свакому вѣчная память, живот бесконачан оног света;

и на овом свету међ живима сретан био је — ком у народу свом буде и остане сјајан спомен и вечан, и слава у аманет на-
раштајима потоњим. . .

Слава ти, Јоване Суботићу!

Вѣчная память — вечан ти спомен и сја-
јан, светла сени, покојниче драги!
Слава ти!

* *
Говорио * Александар Сандић.

Српско народно позориште.

Извештај управнога одбора о годишњем раду, поднесен скупштини „друштва за српско народно позориште“ 23. јуна (5. јула) 1886, од Дра Лазе Станојевића, начелника друштва.

Славна скупштина! Поштована господо! Слободан сам и ове године поднети славној скупштини извештај о радњи управног одбора и стању овога друштва од прошле главне скупштине т. ј. од 17. (29.) јуна 1885. па до данашњег дана.

Управни одбор држао је од лањске скупштине до сада 14 седница, позоришни одсек 13, а економски одсек 6 седница, у којима су исправљани и решавани редовни предмети, који се тичу овога друштва. Главнији предмети ово су:

И ове године уписало се неколико родољуба за чланове овога друштва. Ти су родољуби: 1.) Др Љубомир Радивојевић из Каменице са прилогом од 100 ф. у готовом; 2.) Паја пл. Јеремић из Велике Кикинде са прилогом од 50 ф. у готовом; 3.) Арса Пајевић штампар у Новом Саду са прилогом од 50 ф. у готовом; и даље са обвезницом од 50 ф. ови родољуби: 4.) Јаша Томић, уредник „Заставе“ у Новом Саду; 5.) Лазар Обреновић велики бележник у Карловцима и 6.) Јеврем Н. Барић књиговођа у Карловцима. —

Осим тога исплатили су сасвим своју пристојбу за чланство: Ђорђе Ст. Петровић и Павле А. Николић, обојица из Земуна.

У течају ове године исплаћен је легат пок. Јована Радуловића, варошког чиновника ново-садеког, који је завештан у износу од 100 ф., али је по одбитку трошкова изнео свега 85 ф. 11 н. Даље је исплаћен легат пок. Тривуна Вујина п. кр. капетана у миру у износу од 100 ф. — Исто тако исплаћен је и легат пок. Севера Нинчића из Старе Кањиже од годишњих 75 ф. — и то за годину 1884. и 1885. Тај легат исплаћује сваке године српска црквена општина старо-кањишка.

У погледу завештаја пок. Ђуре Ненадовића из Титела, који је прошле године преминуо, учињени су кораци зарад осигурања тога легата од 1000 фор. — Тако исто воде се преговори са Ђ. Лукићем из Арада, који има право уживања оставине пок. Гавре Јанковића из Арада, који је прошле године завештао срп. нар. позоришту

своје имање у вредности од 25—30.000 фор. Лањској скупштини поднесен је с том знатном завештају засебан извештај, а овде ваља напоменути, да ће имање то припасти овоме друштву тек после смрти Јанковићевог наследника, Ђорђа Лукића, и да ће се засебно руковати под називом: „Фонд Гавре Јанковића, арадског грађанина, ради подмирења потреба срп. нар. позоришта у Новом Саду.“

Између мањих прилога, што су овоме друштву даровани, ваља споменути прилог од 30 ф., што га је послао Ник. Љ. Мештровић учитељ из Мостара, а приложио га је један родољуб, који неће да му се име зна. Изјављена је захвала како пошљачу тако и неименованом дародавцу.

Према одлуци скупштинској под бр. 14. Г. С. 1883. учињено је поравнање са Јованом Поповићем Зубаном из Карловаца, који је међу тим умро. Покојник је био завештао прилагати по 40 фор. годишње, али пошто је материјално био посрнуо, није био кадар испунити свој завештај, него је дуговао њиме све од год. 1873. По учињеном поравнању исплатио је 21. октобра 1885 у свему 100 ф., те је тиме престала свака даља обвеза његова према овоме друштву.

У погледу завештаја А. П. Радовановића из Карловаца, с киме се није могло постићи поравнање, подноси се скупштини засебан предлог.

Као што је познато славној скупштини, уступило је овдашње варошко представништво срп. нар. позоришту бесплатно у својину земљиште „Хан“, које износи 1 јутро и 484 и по квадрат. хвата, под тим условом, да се то место може употребити само за зидање позоришта, и да се зидање то мора почети за три године а довршити за пет година од дана кад високо министарство одобри закључак варошког представништва о бесплатном уступању тога земљишта, и кад се исто земљиште без терета преда овоме друштву. Пошто су учињене све предходне расправе и сви преговори повољно довршени, предана је та ствар на решење високом министарству.

Према одлуци лашке главне скупштине друштвене под бр. 9. Г. С. сачињена је „Уредба о позоришној управи.“ Том је уредбом утврђен одношај између управитеља и деловође позоришне дружине и установљен је њихов делокруг. За управитеља изабран је на основу те уредбе Димитрије Ружић, а за деловођу Стеван Ј. Јефтић. Са избором деловође било је тешкоће, јер се стечај морао два пут расписивати и кауција на 400 ф. спустити, те се избор могао тек 11. фебруара о. г. обавити. Деловођа изабран је на годину дана и наступио је своју дужност 1. марта о. г.

По истој одлуци скупштинској саставио је одбор и нова „Правила за дружину срп. позоришта“ ради одржавања што боље дисциплине. Та су правила штампана и предана уз реверс свима члановима позоришне дружине, с упутством, да их се у свему строго придржавају. Исто тако су уведени табаци, у којима се воде дневни извештаји о пробама позоришним.

Према решењу лашке скупштине под бр. 10. Г. С. штампана су и „Правила за пензионирани фонд за чланове срп. нар. позоришне дружине“ и предана су глумцима. Уплата од стране глумаца у тај фонд још није одпочела, а о фонду, колико га има, води се засебан рачун. У том погледу учиниће управни одбор даље сходне мере.

16. (28). јануара о. г. преминуо је у Земуну бивши вишегодишњи начеоник овога друштва, Др Зован Суботић. Од стране управног одбора изаслано је нарочито заступство на погреб великога покојника, и положен је на самртнички му одар лаворов венац с тракама и натписом. У записник је стављена туга за губитком врлог и непрежаљеног покојника, велезаслужног књижевника и писца позоришних дела, који је преко педесет година неуморно радио за про-

свету и напредак народа српског. Управни одбор учествовао је и на парастосу, што га је приредила овдашња српска црквена општина у спомен његов. Управни одбор предлаже на другом месту засебним предлогом, да ово друштво према свом сиромашном стању приложи 100 ф. на споменик овог знаменитог родољуба, држећи, да ће се тиме у нечем бар одужити великим заслугама покојниковим. Кликнимо му у знак признања: „Слава му!“ и „Вечан му спомен у народу!“ —

Од чланова наше позоришне дружине преселили су се у вечност: гђа Савета Димитријевићка у млађаном веку свом и Васа Марковић који је био умом померио, и неколико година провео у свом месту рођења у Срп. Чанаду, па је тамо уживао 10 ф. месечне потпоре од овога друштва. Рецимо им: „Слава спомену њиховом!“

Лист „Позориште“ излазио је и ове године под уредништвом А. Хаџића, и то за време бављења позоришне дружине у Новом Саду, о дану сваке предстаге, а иначе по један пут месечно.

Издано је 5% тантијеме писцима: Мити Поповићу и дру Милану Савићу за њихова оригинална позоришна дела, која су у течају године приказивана на нашој позорници.

Дата је дозвола Ђури Видицком, да може превести на мађарски језик шаљиву игру пок. Косте Трифковића с насловом: „Школски надзорник.“

8. септембра 1885. држало је „Српско учено друштво“ у Београду на свом свечаном састанку прославу 50-годишњице књижевног рада Ђорђа Малетића и Матије Бана, врених писца позоришних. Подначеоник А. Хаџић заступао је ово друштво на тој светковини.

(Свршиће се.)

ЛИСТИЋИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Српска народна позоритна дружина) бавила се у В. Бечкереку од 15. маја до 16. јуна о. г. за цело време свога бављења тамо давала је 19. представа, једну корисницу дружини и једну представу за децу. Приход је износио 2.163. фор. 62. н. а. вр., расход 2.566 фор. 78 н., мањак 403 фор. 16. н. а. вр. Тамошњи месни листови, на немачком и мађарском језику, хвалили су јако како избор репертоара тако исто и извршену игру наших глумаца и појединце и у целини. Из В. Бечкерекa отишла је дружина на четрнаест дана у Перлез, где се скупило 106 претплатника, па ако још и време иоле послужи, то ће родо-

љубиви Перлезани осветлати себи образ и показати, да не би морало бити мањка нигде, да је мало више заузимања и пожртвовања.

СИТНИЦЕ.

(У позориште.) „Хоћеш ли ти вечерас у позориште?“ — „Ишао бих, само не знам хоћу ли доспети, да видим цео комад.“ — „А као за што не ћеш доспети? Комад је само у три чина!“ — „Јест! Али зар ти ниси видео, да на позоришном листу пише: „Други чин збива се после осам дана.“ А ја не знам да ли ћу после осам дана моћи да дођем.“

Издаје управа српског народног позоришта.